

*Плотницький Борис Дмитрович,
голова Львівського
апеляційного господарського суду*

СПІВВІДНОШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ ГОЛОВИ СУДУ З ОРГАНОМ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Актуальність теми визначається потребою демократичного суспільства у становленні та існуванні незалежної судової влади як основи гарантування захисту прав та охоронюваних законом інтересів громадян. Досягнення балансу між адмініструванням у судах та органами суддівського самоврядування як формою участі суддів в управлінні справами суду є основою для подальшої оптимізації моделі організаційного забезпечення судової діяльності.

Суддівське самоврядування є визначальним органом суддівського співтовариства, яке має реальні можливості впливати на публічну владу в аспекті формування судової політики, представляти інтереси останньої у взаємодії з іншими гілками влади [1]. У Законі України «Про судоустрій і статус суддів», прийнятому в липні 2010 року [2] закріплено дві основні форми діяльності суддівського самоврядування: як безпосередня участь суддів у зборах, конференціях, з'їздах і радах суддів і прийняття відповідних рішень, так і обрання своїх представників та їх участь в органах Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Вищої Ради юстиції, а також у формуванні Конституційного Суду України.

Вирішення проблеми співвідношення й взаємодії адміністрування та суддівського

самоврядування в Україні проходило відповідні етапи — від закріплення у законодавстві суто декларативних до дієвих методів управління в судах. І цей процес є закономірним, обумовленим як ступенем демократизації суспільства, так і становленням правової держави. За Законом України «Про судоустрій України» (2002 р.) [3] формою взаємодії між адміністрацією суду та органами суддівського самоврядування було обговорення питань на зборах суддів і прийняття останніми рішень, що стосувалися внутрішньої діяльності суду або роботи конкретних суддів чи працівників апарату суду, та заслуховування звітів суддів, які займають адміністративні посади в даному суді, і керівників структурних підрозділів апарату суду. У даному Законі була відсутня необхідна деталізація і не передбачалися механізми реалізації повноважень органів суддівського самоврядування та адміністрації судів, а тому на практиці їх взаємодія мала формальний характер і не справляла будь-якого дієвого впливу на організацію роботи суду та забезпечення незалежності судової влади.

Вирішення цієї проблематики отримало відображення у новому Законі, проте і це не усунуло певних проблем. У науковій літературі існує кілька підходів до їх розв'язання.

Так, М. К. Закурін пропонує більш детальне регулювання адміністративно-правового статусу суддів, які обіймають адміністративні посади [4], проте невідомо, чи йдеться лише про конкретизацію цих повноважень з їх зміною чи залишення у нині чинній редакції. І. Коліушко, Р. Куйбіда вважають, що повноваження голів судів доцільно обмежити функцією контролю за апаратом суду та представницькими повноваженнями. У зв'язку з цим має бути скорочена кількість заступників голів судів [5].

На наш погляд, видається доцільним деталізувати повноваження як голови суду, так і органів суддівського самоврядування за їх взаємодією з метою найефективнішого організаційного забезпечення діяльності судів з дотриманням принципу незалежності суддів. Нині чинний Закон покладає на голову суду певний перелік обов'язків, у тому числі пов'язаних з представницькими функціями. Також він зобов'язаний: визначати адміністративні повноваження заступників голови суду; здійснювати контроль за ефективністю діяльності апарату суду; вирішувати процедурно-кадрові питання, в тому числі повідомляти Вищу кваліфікаційну комісію суддів України про наявність вакантних посад; забезпечувати виконання рішень зборів суддів, рішення ради суддів; контролювати ведення судової статистики; дбати про інформаційно-аналітичне забезпечення суддів; забезпечувати виконання вимог щодо підвищення кваліфікації суддів; здійснювати інші повноваження, визначені законом. Розглядаючи даний перелік повноважень голови суду в контексті досліджуваної проблематики, нема підстав вважати його оптимальним. На практиці повноваження голови суду є значно ширшими і полягають: у здійсненні контролю за дотриманням суддями процесуальних строків розгляду справ; виготовленням процесуальних документів та внесенням їх до Єдиного державного реєстру судових рішень, дотриманням строків порушення провадження у справі; в участі у визначенні чи зміні складу судових колегій для відправлення правосуддя. Реалізація цих

повноважень відбувається шляхом виконання рішень зборів суддів, у межах їх компетенції, з дотриманням відповідної процедури. Видається за доцільне визначення чіткого переліку повноважень голови суду і в цій частині виходячи із загального принципу державного управління — законодавчої визначеності повноважень посадових осіб.

Питання співвідношення державного управління (адміністрування) в судах з органами суддівського самоврядування, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Державної судової адміністрації по-різному регламентуються у країнах Європейського Союзу. За словами зарубіжних експертів, функції, які виконують ці органи в Україні, у багатьох європейських країнах є сферою відповідальності саме органів суддівського самоврядування.

На ефективність взаємодії органів суддівського самоврядування та адміністрування в судах впливає і процедура призначення суддів на адміністративні посади. За чинним законодавством Вища рада юстиції за поданням органу суддівського самоврядування — Ради суддів загальних і спеціалізованих судів призначає суддів на адміністративні посади. Проте невирішеним у новому Законі залишилося питання щодо процедури попереднього вивчення моральних, ділових якостей кандидатів, здатності здійснювати адміністрування в судах. Дану процедуру, на наш погляд, могли би виконувати збори суддів.

Водночас, на думку експертів Центру політико-правових реформ, зараз суддівське самоврядування в Україні стало номінальним, оскільки воно не виконує свою основну функцію — захист незалежності суддів. Фактично маніпуляції із системою та способом формування цих органів можуть призвести до політичної підконтрольності та керованості цих органів, що не відповідає європейським стандартам відправлення правосуддя і є загрозливим для незалежності суддів.

Найважливішою з ознак, пов'язаних з демократичною суттю правової держави, рівнем захисту прав і свобод громадян, є коефіцієнт участі суддівського самоврядуван-

ня у вирішенні управлінських питань, дійове використання демократичних принципів, які забезпечують цю участь.

Отже, питання співвідношення адміні-

стративно-управлінських функцій голови суду з функціями органу суддівського самоврядування залишається актуальним і на сьогодні.

Список використаних джерел

1. Афанасьєв В. В. Проблеми суддівського самоврядування в Україні / В. В. Афанасьєв. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mydisser.com/ua/catalog/view/6/350/3461.html>.
 2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2010.
 3. Закон України «Про судоустрій України» // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 27—28. — Ст. 180.
 4. Закурін М. К. Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності господарських судів / М. К. Закурін // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 1. — С. 153.
 5. Коліушко І. Пріоритети судової реформи на сучасному етапі / І. Коліушко, Р. Куйбіда // Право України. — 2010. — № 5. — С. 60.
-